

TÜRKİYE’DE PROFESYONEL FUTBOLUN FİNANSI

* DEVECİOĞLU S.,

* ÇOBAN B.

ÖZET

Günümüzde spor, siyasal ve ekonomik örgütlenmede oldukça karmaşık bir yapıya ulaşmıştır. Siyasetin, sanatın, çevrenin ve daha nice konunun gündemi meşgul ettiği dünyamızda, spor, ağırlıklı konumunu, ticarileşerek başlı başına bir sektör haline gelmekle sürdürmektedir.

Sporun artık profesyonelleşen ve büyük bir endüstri haline gelmiş kolu olan futbolun, ayrı bir başlık altında değerlendirilmesinin yapılmasında yarar görülmektedir. Toplum bilimi açısından dünyada olağanüstü boyutlara ulaşan ticari bir etkinlik durumunda olan futbolun, aktif yapılan bir spor dalı olmasının yanında, büyük kitleler tarafından seyredilen bir oyun olarak da önemi ortadadır. Futbol endüstrisine yapılan yatırımlar, yalnızca kulüpler ve futbolcularla sınırlı kalma boyutunu aşmıştır. Eğlence sektörü, medya sektörü, müşterek bahis sektörü, spor tesis ve malzemeleri sektörü, ulaşım sektörü, turizm sektörü, dolaylı ve doğrudan futbol endüstrisindeki gelişmeleri izlemekte ve yararlanmaktadır.

Dünyanın bir çok ülkesinde olduğu gibi Türkiye’de de en popüler spor dalı olan futbol, günümüzde profesyonel spor dallarından birisi haline gelmiştir. Genellikle dernek şeklinde örgütlenen spor kulüpleri tarafından yürütülen futbol faaliyetleri, diğer ülkelerde olduğu gibi Türkiye’de de oldukça önemli bir ekonomik faaliyetin konusunu oluşturmaktadır.

Tüm bu gelişmeler doğrultusunda, Türkiye’de profesyonel futbolun finansının değerlendirilmesi amacıyla, betimsel olarak yapılan bu çalışmada; Spor ekonomisi istatistiklerinden yararlanılarak, Türkiye’de futbolla ilgili kurum ve kuruluşların ekonomik yapıları ile profesyonel futbola ait finans hareketleri incelenmiş, anlamlı bulunan sonuçlar tablolar halinde gösterilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Spor, Futbol, Ekonomi, Finans

FINANCE OF PROFESSIONAL FOOTBALL IN TURKEY

ABSTRACT

Today sport has reached a complex structure in political and economic organization. In our world where politics, art, environment and some other issues occupy the agenda, sport keeps its certain position by becoming a complete sector on its own through trading.

Football, a professionalized branch of sport which has become an industry now, should be evaluated under a distinct heading. Besides being a branch of sport done actively, football, which is a commercial activity reaching extraordinary dimensions in the world in terms of sociology is also important as it is watched by the masses. Investments for this industry isn't limited with just the clubs and footballers. Entertainment, media, pari-mutuel, sport complex and equipment and tourism sector follow the developments in football industry both directly and indirectly and benefit from it as well. This increasing interest plays a big role.

Like in many countries all over the world, football, which is the most popular branch of sport in Turkey as well, has become one of the professional sport branches nowadays. Football activities carried out by sport clubs organized usually in form of association constitutes the subject of a very important economic activity like in the other countries.

According to all these developments, in this descriptive study, sport economy statistics are used to make an evaluation of professional football finance in Turkey. Economic structure of foundations and institutions related with football in Turkey and finance movements with professional football in Turkey are studied and the meaningful results are shown in the tables.

Key Words: sport, football, economics, finance

GİRİŞ

Boş zaman kültürünün gelişmesiyle birlikte sporun bir eğlence unsuru oluşunun yanı sıra, kitleleri teskin edici bir araç olarak da futbolun geliştiği ifade edilmektedir. Modern toplumda futbolun siyasal yaşamla çok yakından bir irtibatı bulunmaktadır. Fazla örgütlü

* Fırat Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu, Elazığ

* Bu Çalışma,, “Spor Yönetimi ve Ekonomisi Sempozyumu”nda (5-6 Aralık 2003, Ankara) “Poster Bildiri” olarak sunulmuştur.

“Türkiye’de Profesyonel Futbolun Finansı” Spor Araştırmaları Dergisi,Cilt:7,Sayı:3 Aralık 2003 olmayan, dağılık "Kitle Toplumu" özelliği taşıyan toplumlarda, futbol, kitleleri kapsayan bir etkinlik olarak gelişmektedir.¹

Sporun artık profesyonelleşen ve büyük bir endüstri haline gelen kolu olan futbolun ayrı bir başlık altında değerlendirilmesinin yapılmasında yarar görülmektedir. Bu endüstriye yapılan yatırımlar, yalnızca kulüpler ve futbolcularla sınırlı kalma boyutunu aşmıştır. Eğlence sektörü, medya sektörü, müşterek bahis sektörü, spor malzemeleri sektörü, ulaşım sektörü, turizm sektörü, dolaylı ve doğrudan futbol endüstrisindeki gelişmeleri izlemekte ve yararlanmaktadır. Yine dünyada pek çok medya kuruluşu futbol endüstrisi ile yakından ilgilenmeye başlamıştır.³

Toplumların futbola olan ilgisi, bu spor dalına bütün kurumlarıyla ve kuruluşlarıyla endüstri düşüncesini geliştirmek amacıyla hareket eden özellikle profesyonel lig müsabakaları ile milyonlarca kişinin dikkatini çekmesinden kaynaklanmaktadır.

İtalya, İngiltere, Almanya, İspanya ve son zamanlarda da Türkiye’de, büyük işadamları futbol kulüplerinin başında yer alarak bu kulüpler üzerinden ekonomik çıkarlarını sürdürmeye çalışmaktadırlar. Kısaca, modern toplumda spor etkinliği üzerinden büyük ekonomik sirkülasyon sağlanmaktadır.¹

Sporun sosyal faydasının yanında, profesyonel futbolun bir başka yönü, ekonomik özelliğidir. Profesyonel sporcular bütün zamanlarını sporun emrine vermiş ve faaliyetlerinin sonucunda ekonomik menfaat bekleyen kişilerdir. Bu sporcular, spor yapmak için bir başka kulübe transferi hem kendileri hem de sözleşme ile bağlı bulunduğu kulübü için son derece önemli bir olaydır. Bu çoğu kez sporcu ve kulübü için bir fırsat niteliği taşımaktadır. Profesyonel futbolcular aynı zamanda kulüpler bakımından güzel oyunları ile takımlarına iyi para kazandıran, kulübün malını iyi fiyatla satış yapan personel gibi bir hüviyete de bürünmüşlerdir. Bu sporcular başarılı oldukları takdirde kulübün, işletmenin pazarını artıran ve kulübe büyük paralar kazandıran kişi durumundadır. Bütün bunlar göstermektedir ki; futbol, yalnızca zevkle izlenilen bir spor değil aynı zamanda büyük bir ekonomiktir.⁶

Dünyanın bir çok ülkesinde olduğu gibi Türkiye’de de en popüler spor dalı olan futbol, günümüzde profesyonel spor dallarından birisi haline gelmiştir. Genellikle dernek şeklinde örgütlenen futbol kulüpleri tarafından yürütülen sportif faaliyetler diğer ülkelerde olduğu gibi Türkiye’de de oldukça önemli bir ekonomik faaliyetin konusunu oluşturmaktadır.

Bugün futbolun gelişen ticari yönüne bakıldığında, İtalya, Almanya, İspanya veya Avrupa’nın herhangi bir ülkesinde yer alan büyük futbol kulüpleri ciddi bir biçimde yeniden yapılanmayı sağlarken, halka açılarak, yeni yatırımcılar yönetime davet etmekte ve lig düzenlemelerini bu yapıya uygun olarak yeniden oluşturmaya çalışmaktadırlar.

Hedeflerin açık olmasına karşın bunlara ulaşmak o kadar basit olmamakta, pek çok kulüp geleneksel örgütsel yapısını (yani dernek veya benzeri örgütlenme) değiştirerek, daha ticari ve profesyonel bir yapıya dönüşmek zorunda kalmaktadır.⁴

Gelişen spor sektörü; sporcular, kulüpler, organizasyonlar ve sporla ilgili tüm organları gözle görülür bir şekilde rekabet ortamına sürüklemiştir. Bu rekabet futbol ve futbolla ilgili kurumlarda daha net ortaya çıkmaktadır. Türkiye’de Spor kulüplerinin gelişen futbol sektöründe yerini alabilmesi için, ekonomik anlamda yapılanmalara uyum sağlaması ve finans hareketlerini yakından takip edebilecek bir yapıya kavuşturulma zorunluluğu vardır.

Bu anlamda yapılacak yasal düzenlemeler, Türk Futbolunu idari ve mali olarak güçlendirerek, futbolla ilgili kurum ve kuruluşların kaliteli, verimli ve esnek bir yapıyla birlikte, rakipleri ile rekabet edebilecek güçlü bir finansal yapıya kavuşturulması ile mümkün olabilecektir.

MATERYAL VE YÖNTEM

Türkiye’de profesyonel futbolun finansının değerlendirilmesi amacıyla, betimsel olarak yapılan bu çalışmada; Spor ekonomisi istatistiklerinden yararlanılarak, Türkiye’de futbolla ilgili kurum ve kuruluşların ekonomik yapıları ile profesyonel futbola ait finans hareketleri incelenmiştir.

Araştırmanın materyalini, konu ile doğrudan yada dolaylı olarak ilgili olan birincil ve ikincil nitelikteki kaynaklar ve spor ekonomisi istatistikleri ile ilgili kurum ve kuruluşların (Türkiye Futbol Federasyonu, Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü, Spor Toto-Loto Teşkilat Müdürlüğü,) birincil verileri oluşturmuştur.

Sözü edilen bu belge ve bulguların temininde, “Dokümantasyon Metodu” kullanılmıştır. Futbolun finansı ile ilgili bulgular; ülke, kulüp, federasyon, kurum ve dönemler arasında karşılaştırma yapılarak ele alınmış, ekonomik verilerinin anlam ifade eden parametreleri tablo ve grafiklerle gösterilmiştir.

BULGULAR

Futbolun finansı ile ilgili istatistiksel veriler, futbol organizasyonlarının mali yapıları ile kulüplerin ve bağlı federasyonların bütçeleri; Televizyon, sponsorluk, reklam, seyirci hasılatları, transfer, müşterek bahis, vb (gelir-gider) kalemleri değerlendirilmeye tabi tutulmuştur.

Tablo 1-Avrupa da Futbolun Ciroosu

ÜLKE	Futbolun Ciroosu (Milyon Euro)
İngiltere	1.775
İtalya	1.136
İspanya	1.065
Almanya	1.065
Fransa	639
Hollanda	284
Türkiye	260
İskoçya	213
Portekiz	142
Yunanistan	142
Belçika	142
İsviçre	70
Avusturya	70
Danimarka	70
İsveç	70
Norveç	70

Tablo1’de Avrupa Futbol finans pazarının dağılımı, spor işi danışmanlığı firması Deloitte&Touch’un her yıl hazırlamış olduğu “Futbol Finansı Raporu” verilerinden alınarak değerlendirilmiş, Türkiye’nin ise bu rapor dışı tahmini rakamı ilave edilmiştir.¹⁰

Tablo 2- Türkiye’de Futbolun Yayın Sözleşmesi Payları

Ödeme Dağılımı	2001 2.yarı	2001-2002	2002-2003	2003-2004	Toplam
Kulüp Payları	44.000.000	116.000.000	142.500.000	162.500.000	465.000.000
Federasyon Payı	4.400.000	11.600.000	14.250.000	16.250.000	46.500.000
Org. Payı	880.000	2.320.000	2.850.000	3.250.000	9.300.000
KDV	8.377.60	23.116.800	28.728.000	32.760.000	92.982.400
Toplam	57.657.600	153.036.800	188.328.000	214.760.000	613.782.400

Tablo 3- T.F.F.’nin 2001 Yılı Yayın Sözleşmesi Ödeme Dağılımı

Kulüpler	2001-2.yarı	2001-2002	2002-2003	2003-2004	Toplam
Fenerbahçe	5.655.100	14.908.900	18.314.813	20.885.313	59.764.125
Galatasaray	5.655.100	14.908.900	18.314.813	20.885.313	59.764.125
Beşiktaş	5.655.100	14.908.900	18.314.813	20.885.313	59.764.125
Trabzon	4.374.700	11.533.300	14.168.063	16.156.563	46.232.625
Gençler Birliği	1.524.248	4.018.472	4.936.485	5.629.325	16.108.530
13 Kulüp	19.815.572	52.241.528	64.176.015	73.183.175	209.416.470
2.ve3. lig payı	1.320.000	3.480.000	4.275.000	4.875.000	13.950.000
Toplam	44.000.000	116.000.000	142.500.000	162.500.000	465.000.000

Spor Kulüplerinin TV Yayın Hakkı Satış Geliri olarak, T.F.F.’nin yayın talimatı çerçevesinde incelediğimizde, 1., 2. ve 3. lig kulüplerinin havuz sisteminden elde ettiği gelirlerin toplam dağıtım tutarı 40 milyon dolardır.⁴ Türkiye Futbol Federasyonu yayın ihalesindeki kulüp payları ve ödeme dağılımı ile ilgili değerler⁹, Tablo.3’de gösterilmiştir.

Tablo 4- Spor Toto Gelirlerinin Yıllara Göre Dağılımı

Sezonlar	Genel hasılat	Kolon adedi	Dağıtılan ikramiye	Kullanılan kupon
1997-1998	1.956.096.230.000	72.993.487	321.184.385.468	7.882.250
1998-1999	3.217.764.950.000	57.18.626	653.578.585.773	7.030.315
1999-2000	6.019.401.375.000	82.229.017	1.845.919.360.000	12.289.814
2000-2001-26 Hft	6.597.837.725.000	85.594.619	2.013.331.350.000	11.268.560

Türkiye’de sporun ve futbolun finansmanında önemli bir yere sahip olan, Spor Toto 1959-1960 Futbol sezonunda 27-27 Mart tarihlerinde oynana maçlar ile ülkemiz gündemine girmiştir. ilk oynatıldığı 9 haftalık dönem 2 liralık kolon bedeliyle, toplam 6.764.976 TL hasılatla ulaşılmış, bu hasılatın 2.275.713 TL sını B.T.G.M.’ye ve 599.524 TL sini de baş bayi ve bayilere aktarılmıştır.

Kurulduğu yıllarda yalnızca spor kulüpleri, B.T.G.M ve Kredi Yurtlar kurumuna kaynak aktaran Spor Toto, günümüzde hasılatından, Eğitime katkı için her bir kolon için 20.000 TL. ve Özel İşlemler için her bir kolon için 40.000TL. vergilerin dışında; Takım isim Hakkı:%15, Katma değer vergisi.%17, Çocuk esirgeme Kurumu:%1, Milli olimpiyat Komitesi:%1, Gençlik ve spor Genel Müdürlüğü:%10, Savunma Sanayi Destek Fonu:%30, Tanıtma Fonu:%5, Kredi Yurtlar Kurumuna:%10 oranında kaynak aktarmaktadır. Spot Toto ile ilgili göstergeler⁷, Tablo.4’de verilmiştir

Tablo 5 - Spor Toto dan T.F.F.’ na Aktarılan Pay

YIL	Aktarılan Pay%18 KDVB Hariç TL
1992	1.084.733.593
1993	19.586.929.321
1994	23.084.710.517
1995	84.321.170.335
1996	83.023.909.560
1997	45.836.485.132
1998	45.064.872.078
1999	56.108.254.605
2000	64.470.947.266
2001	20.634.078.415

T.F.F ile ilgili 3813 sayılı kanunun gelirler kısmında belirtilen kalemde, Spor Toto ve Spor Loto dan kulüplere verilen isim haklarından %18’lik bir pay almaktadır. Bu pay Spor Toto Teşkilat Müdürlüğünün beyan ettiği şekilde Tablo 5’de gösterilmiştir.

Türkiye’de Profesyonel futbolun finans düzenlemeleri Türkiye Futbol Federasyonu’na yapılmaktadır. T.F.F.’nin bütçesi, 3813 sayılı kanunun 21. maddesinde belirtildiği üzere, “Yönetim kurulunca düzenlenerek Genel kurulun onayından sonra uygulanır.Federasyon bu kanunla kendisine verilen görevleri yerine getirebilmek için ilgili mevzuata ve bütçe esasları çerçevesinde gerekli bütün harcamaları yapar.” Hükmü bulunmaktadır.

T.F.F., Profesyonel futbol faaliyetlerini düzenleme hizmeti karşılığında, maç sahalarından, spor toto, loto, lotogol vb. gelirlerden pay almakta ve ayrıca maç hasılatları ile yayın ve reklam gelirleri elde etmektedir. Söz konusu faaliyetler iktisadi işletme kapsamına girdiğinden bu faaliyetler için katma değer vergisi hesaplanarak Futbol Federasyonu

“ Türkiye’de Profesyonel Futbolun Finansı” Spor Araştırmaları Dergisi,Cilt:7,Sayı:3 Aralık 2003 tarafından beyan edilip ödenmektedir. Federasyon aldığı paylar için ilgili kuruluşlara, fatura ve benzeri belge düzenleyerek, milli maç hasılatlarını ise gişe giriş biletleri ile belirlenmektedir. Bu kanuna göre yapılan müsabakalardan elde edilecek gelirler ile federasyonun diğer gelirleri her türlü vergi, resim ve harçtan muaftır. T.F.F. nin Bütçesi, gelirleri, giderleri ve vergi muafiyeti ile ilgili konular 3813 sayılı kanunun çeşitli maddelerinde belirtilmiştir.¹²

Tablo 6- Türkiye’de Futbolun 1995-2000 Sezonları Gelirler Ortalaması

SEZONLAR GELİRLER (TL)	1995-1996	1996-1997	1997-1998	1998-1999	1999-2000
Eğitim Gelirleri	4.907.444.913	27.382.946.636	26.560.550.785	68.739.166.209	242.448.586.539
Milli Takım Gelirleri	103.595819.622	256.008.284.741	131.846.609.656	1.706.482.244.146	1.442.719.073.847
Profesyonel Futbol	354.72.040.429	889.094.860.167	2.201.168.460.831	2.951.390.700.868	7.418.101.908.188
Amatör Futbol	24.540.362.045	47.377.756.884	93.259.570.005	172.348.507.721	364.770.332.287
U.E.F.A.. ve F.İ.F.A.	1.436.839.876	32.679.600.000		111.957.867.000	127.665.350.000
Fon Gelirleri					362.654.784.303
Sponsorluk Gelirleri	35.043.171.102	117.009.954.950	156.274.045.941	129.651.860.542	293.145.403.938
Cari Gelirler	110.559.747.171	567.615.372.435	1.998.973.043.394	3.458.699.120.007	5.003.609.042.201
Avrupa Şampiyonası Gelir	66.255.362.207	127.757.049.132			
Toplam	701.010.787.365	2.064.925.824	4.608.082.280.612	8.599.269.466.493	15.255.114.481.303

Tablo 7- Türkiye’de Futbolun 1995-2000 Sezonları Giderler Ortalaması

SEZONLAR GİDERLER (TL)	1995-1996	1996-1997	1997-1998	1998-1999	1999-2000
Eğitim Giderleri	27.387.269.416	58.399.366.215	26.560.550.785	68.739.166.209	242448.586.539
Maddi Duran Varlık	30111.942.929	34.779.897.942	46.924.012.174	725.757.768.394	1.716.879.206.657
Milli Takım Giderleri	155.305.447.873	392.620.312.453	548.690.279.666	1.429.734.307.948	7.954.197.578.347
Profesyonel Futbol	7.692.487.802	37.178.850.692	35.887.428.017	99.157.010.049	537.332.434.814
Amatör Futbol	91.386.704.575	288.219.064.554	442.778.172.467	1.007.334.515.654	2.276.521.734.642
U.E.F.A.. ve F.İ.F.A.	3.760.431.906	9.582.172.554	1.821.501.670	36.592.821.907	29.347.147.937
Fon Giderleri					28.855.630
Sponsorluk Giderleri					4.687.582.000
Cari Giderler	114.345.216.048	255.685.631.305	577.359.101.176	1.665.199.642.039	3.092.943.602.864
Avr. Şamp Giderleri	4.552.779.984	1.180.957.883			
Vakıf Giderleri					59.474.035.752
Toplam	434.542.280.533	1.077.646.253.598	1.763.333.290.416	5.235.996.149.546	16.395.770.747.986

Tablo.6 ve 7’de Türkiye’de Futbolun 1995-2000 Sezonları Gelirler ve Giderler Ortalaması T.F.F federasyonu verileri ışığında değerlendirilmiştir.¹¹

Tablo 8- Profesyonel Futbol Gelirleri

Profesyonel Futbol Gelirleri Açıklama (TL)	Bütçe 2000-2001	Gerçekleşen 30-04-2001	Ön Görülen Bütçe 2001-2002	Fark (+,-)
Spor Toto Ve Loto İsim Hakkı	60.000.000.000	44.875.872.306	60.000.000.000	
Profesyonel Müs. Hasılat Geliri	800.000.000.000	514.133.863.245	930.000.000.000	130.000.000.000
Başvuru Harç. Ve Para Cezaları	250.000.000.000	93.972.506.478	250.000.000.000	
Alt Yapı Fonu Gelirleri	1.570.000.000.000	1.671.715.840.000	3.000.000.000.000	1.430.000.000.000
Naklen Yayın Gelirleri	8.488.110.000.000	13.735.347.559.859	10.960.000.000.000	2.471.890.000.000
Tescil Vize,Aidat İşlem Gelirleri	894.200.000.000	497.544.5000.000	1.590.000.000.000	695.800.000.000
Satış Gelirleri	25.000.000.000	10.039.000.823	25.000.000.000	
Renk ve İsim Değişikliği	10.000.000.000	10.050.000.000	20.000.000.000	10.000.000.000
Toplam	12.097.310.000.000	16.577.679.142.711	16.835.000.000.000	4.737.690.000.000

Tablo 9- Profesyonel Futbol Giderleri

Profesyonel Futbol Giderler (TL)	Bütçe 2000-2001	Gerçekleşen 30-04-2001	Ön Görülen Bütçe 2001-2002	Fark (+,-)
Doping Kontrol Giderleri	30.000.000.000	68.687.277.355	130.000.000.000	100.000.000.000
Temsilcilik Giderleri	40.000.000.000	29.376.167.073	50.000.000.000	10.000.000.000
Merkez Hakem Kurulu Giderleri	60.000.000.000	107.717.334.835	142.100.000.000	82.100.000.000
Hakemler Ödenen Aylık Ücret	62.000.000.000	54.979.879.275	97.000.000.000	35.000.000.000
Ödül Giderleri	15.000.000.000	6.010.359.560	20.000.000.000	5.000.000.000
Fair Play Giderleri	5.000.000.000		500.000.000	-4.500.000.000
Profesyonel Kurul toplantıları	5.000.000.000		500.000.000	-4.500.000.000
Diğer Giderler(Terfi Maçları Bilir kişi –Hakem ve Gözlemci vb)	530.000.000.000	426.988.741.195	645.500.000.000	115.500.000.000
Toplam	747.000.000.000	693.763.559.293	1.085.600.000.000	338.600.000.000

Tablo.8 ve 9’da Türkiye’de Profesyonel Futbol Gelirler ve Giderleri 2000-2001 ve 2001-2002 T.F.F bütçesi ışığında değerlendirilmiştir.¹¹ Buna göre Profesyonel futbolun gelirler ve giderler ortalaması yıllara göre değerlendirildiğinde giderek artan en yüksek değerleri teşkil etmektedir.

Tablo 10- Türkiye’de Futbolun 2002 Yılı Gelirlerin Dağılımı

Eğitim Gelirleri	815.000.000.000
Milli Takımlar Gelirleri	8.511.000.000.000
Profesyonel Futbol Gelirleri	16.835.000.000.000
Amatör Futbol Gelirleri	1.898.000.000.000
U.E.F.A.. ve FIFA Gelirleri	1.500.000.000.000
Fon Gelirleri	690.200.000.000
Sponsorluk Gelirleri	2.738.000.000.000
Cari Gelirler	15.512.971.000.000
Toplam	TL
	48.500.171.000.000

Tablo 11- Türkiye’de Futbolun 2002 Yılı Giderlerin Dağılımı

Eğitim Giderleri	1.580.000.000.000
Maddi Duran Varlık Giderleri	4.515.000.000.000
Milli Takımlar Giderleri	13.917.075.000.000
Profesyonel Futbol Giderleri	1.085.600.000.000
Amatör Futbol Giderleri	4.514.796.000.000
U.E.F.A.. ve FIFA Giderleri	172.000.000.000
Fon Giderleri	690.200.000.000
Vakıf Giderleri	250.000.000.000
Cari Giderler	9.315.500.000.000
Kanunla Öngörülen Giderler	12.400.000.000.000
Toplam TL	48.440.171.000.000

Tablo.10 ve 11’de Türkiye’de futbolun 2002 yılı Gelirler ve Giderlerini T.F.F bütçesi ışığında değerlendirilmiştir. ¹¹ Türkiye’de futbolun en önemli gelirler ve giderler kalemini Profesyonel futbol teşkil etmektedir.

TARTIŞMA VE SONUÇ

İngilter’deki “Football Task Force”, futbolun yasal ticari çıkarlarıyla toplumsal sorumlulukları arasında bir denge oluşturulması için hazırladığı plan için, tam 14 “Futbol ve toplum” projesinin yönetimi, 28 yerel yönetim, 30 profesyonel futbol kulübü, 10 bölgesel futbol birliği, 73 taraftar grubu, 10 toplum organizasyonu ve proje yönetimi ve 3 bayan futbol kulübüyle sistematik görüşler yapmış ve rapor halinde Başbakan’a sunularak yayınlanmıştır.⁵

Bu toplumsal hizmet vizyonunun bulunduğu ülkelerde bir çok alanda olduğu gibi futbolda da önemli bir yönetim anlayışına sahip olunduğunun örnek göstergesidir. Fakat Türkiye’de bu gelişmelerin tam ve doğru olarak algılandığını söylemek doğru değildir. Çok sayıda kulübümüz mali yapılarındaki ciddi sıkıntıları dile getirmelerine karşın bunları nasıl çözebileceklerini bilmemekteirler.

2809 sayılı dernekler kanununa tabi kulüplerin profesyonel olmayan örgüt yapıları, istikrarlı ve her iki yılda bir yöneticilerin profesyonel yönetici ihtiyaçlarının karşılanmaması, uzun vadeli çözüm önerilerine yönelimi de engellemektedir. Kulüplerin önemli bir kısmının dernek şeklinde örgütlenmesi ve her iki yılda bir yöneticilerinin değişmesi, kulüpleri ulusal ve uluslararası rekabetten uzak bırakmaktadır.

Türkiye, AB ülkeleri arasında lisanslı futbolcu sayısı olarak en düşük ülkeler arasında yer almaktadır. Nüfusa göre lisanslı futbolcu sayısı ortalamaları; Almanya’da yüzde 7.6, İngiltere’de 4.9, Fransa’da 3.1, İtalya’da 1.7, İspanya’da 1.2 iken, Türkiye’de 0.8 olduğu, sportif başarı açısından Avrupa’da yükselişini sürdüren Türk futbolunun, lisanslı futbolcu sayısı (537.220 bin kişi) ortalamasının düşüklüğü önümüzdeki yıllarda ülkemizde futbolun önünün açık olmayacağını ve sanayi haline gelmiş bu alanda rekabet gücünü bu anlamda kaybedeceği ⁸ vurgulanmaktadır.

Avrupa futbol finans pazarında dönen paranın 10 milyar Euro yani 16 Katrilyon Türk Lirası olduğu, bu çok karlı pazarda güçlü bir yönetim ve finans yapısına sahip İngiltere birinci sırada yer almaktadır(Tablo.1). İngiliz 1. Liginde takımların bütçelerinin toplamı 1 Milyar 775 milyon Euro iken Türkiye Süper Liginde mücadele eden 18 Türk takımının bütçelerinin toplamı 260 milyon Euro olduğu ifade edilmektedir.¹⁰

Gelişen Dünya ekonomisinde sporun önemli bir yer edindiği gerçeğinden hareketle, Türkiye’de Spor ile ilgili kurum ve kuruluşlar spor sektörünün sunmuş olduğu fırsatları göz ardı etmeden, planlanan yatırımları ve iş alanlarını bu yönde değerlendirmelidirler. Türkiye’de artık futbolun çağdaş ülkelerde olduğu gibi örgütlenmesini gözden geçirmesi bir

“Türkiye’de Profesyonel Futbolun Finansı” Spor Araştırmaları Dergisi,Cilt:7,Sayı:3 Aralık 2003 zorunluluk haline geldiğinden, yapının kurumsal bir nitelik kazanarak tüm organizasyonlarla birlikte kendi kendini finanse eden bir sistem haline dönüşümünün sağlanması gereklidir.

Sporun, özellikle de futbolun toplumla iç içe olan yapısı özelliği ile de siyasi, sosyal, kültürel ve ekonomik gelişmelerle uyum içerisinde hareket ettiği çok yakından incelendiği zaman görülmektedir, Türkiye’deki profesyonel futbol yönetimi ve kurumları her alandaki gelişmeleri izlemek ve onlara uyum sağlamak, kendini bu gelişmeler karşısında yenilemek ve geliştirmek mecburiyetindedir.²

Türkiye’de profesyonel futbolun İdari ve Mali yapısı 2004 UEFA kriterlerine uyarlanacak şekilde yeniden yapılandırılması gerekmektedir. Spor kulüplerinin gelişen futbol sektöründe yerini alabilmesi için mali düzenlemelere ihtiyaç duyulmaktadır.

Sonuç olarak; Futbola ilginin yüksek olduğu Türkiye’de futbol sektöründeki var olan dinamikler harekete geçirilmesiyle birlikte, futbolla ilgili kurum ve kuruluşların güçlü bir finans yapılanmasına kavuşturulması, spor sektörünün profesyonel futbol alanında rekabet gücünü artırarak, Türk Futbolunun bu pazardan büyük pay alabileceği söylenebilir.

KAYNAKLAR

1-ÇAHA, Ö. ,**Spora Yaslanarak Bir Nefes Almak**, Düşünen Siyaset, Sayı1, s.115-125, 1999

2-DEVECİOĞLU,S.,**Türk Spor Yönetiminde Özerkliğin Ekonomik Boyut** (Türkiye Futbol Federasyonu Örneği) Yayınlanmamış Doktora Tezi, s.168, Gazi Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor A.B.D., Ankara , 2002

3-D.P.T.,Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planı, **Beden Eğitimi, Spor ve İstanbul Olimpiyatları, Özel İhtisas Komisyon Raporu**, s.8-29,DPT Yayınları, Ankara , 2000

4-DORUKKAYA,Ş.,KIRATLI,A.,**Türkiye de Futbol Kulüplerinin Şirketleşmesi, Halka açılması, Finansman ve Vergileme**, s.35-60, Dünya Yayıncılık, İstanbul, 1998

5-FANATİK GAZETESİ, **Avrupa da Sporun Finansmanı**, 23.Haziran.2001

6-GENÇ,D.A.,**Futbol Kulüplerinin Stratejik Yönetimi, Beşiktaş Örneği**, s.83-84, Bağırhan Yayınevi, Ankara, 1999

7-GENÇLİK SPOR 2001, **Geçmişten Günümüze Spor Toto**,Yıl.1,Sayı.2, s.25, Mart. 2001

8-MİLLİYET GAZETESİ, **Futbolda Şaşırtan Tablo**, 09. Mart. 2000

9-STAR GAZETESİ, **Digitürk Kulüpleri Pazarlamacı Yaptı**,10.Temmuz.2001

10-STAR GAZETESİ,**10 Milyar Euro’luk Oyun** ,08.Ağustos.2003

11-TÜRKİYE FUTBOL FEDERASYONU,**Olağan Genel Kurulu**, s.80-100,8-9 Haziran, 2001

12-TÜRKİYE FUTBOL FEDERASYONU,**Türkiye Futbol Federasyonu Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun**, 17.6.1992